

Ερωτημένη τοφιλόμοχα

(β' βραβείο στο διαγωνισμό νεοελληνικού διηγήματος του Πνευματικού Πρακτορείου του Γιοχάνεσμπουργκ, 2003)

Λάββατο, 26 Ιουλίου. Εκδρομή στην Αίγινα. Απ' την προηγούμενη μέρα ετοιμασίες. Η Αφέντρα και τα παιδιά μεσ' στη χαρά, τούτο το νησί μας ταιριάζει.

—Τι θα τα κάνεις τόσα πράγματα που παίρνεις, για μια μέρα πάμε, της λέω, μα δε μου δίνει καμία σημασία.

Κάποτε-κάποτε γυρίζει και με ρωτά αν θέλω τούτο ή εκείνο.

—Θα τα φτιάξω μόνος μου, της απαντώ, μα ξέρω καλά τι θα γίνει. Η Αφέντρα θα τα τακτοποιήσει όλα κατά πως θέλει εκείνη, αφού πάντοτε εκείνη αποφασίζει.

Έτσι γινόταν από τότε που τη γνώρισα. Σε όλα είχε τον πρώτο λόγο, από το πιο μικρό έως το πιο μεγάλο. Εκείνη έφτιαχνε το πρόγραμμα, εγώ ακολουθούσα. Είχα εμπιστοσύνη στην αγάπη της, τόσο που δεν με πείραζε ν' ακολουθώ.

Δέκα χρόνια παντρεμένοι και δε θυμόμουν μέρα που να μην της είχα πει «ναι», αν εξαιρέσει κανείς τους δυο πρώ-

τους μήνες του γάμου μας. Θαρρείς κι ήταν πια μεσ' στη σκέψη μου αυτή η γυναίκα, μεσ' στις επιθυμίες μου, δεν ταίριαζε άλλο από το «ναι» σε τούτα τα δυο.

Εκείνη έκανε πως δεν το καταλάβαινε.

—Δεν μπορείς μια φορά να αποφασίσεις εσύ πού θα πάμε; Όλα από μένα τα περιμένεις; Ξέσπασε ένα απόγευμα, λίγο πριν διαλέξουμε την Αίγινα για τη μονοήμερη εκδρομή μας.

Πάντοτε έτσι ξεσπούσε, το ίδιο γλυκά σα να με μάλωνε για κάτι που έκανα, αλλά που στην πραγματικότητα της άρεσε πολύ. Κι είναι αστείο γιατί ποτέ δεν είχα επιτρέψει στον εαυτό μου να με μαλώσει κανείς, μα με την Αφέντρα ήταν αλλιώς. Εκείνης της άρεσε να παίρνει το ρόλο της ισχυρής κι εγώ το ήθελα πολύ να κάνει η αγαπημένη μου τα πράγματα που της άρεσαν. Αν ήθελε να είναι η δυνατή, εγώ μπορούσα να είμαι ο αδύναμος. Αν ήθελε εκείνη να αποφασίζει, εγώ μπορούσα να συμφωνώ.

Κατά βάθος το ήξερα πως ήταν το παιχνίδι της ερωτευμένης τυφλόμυγας που έδινε ισορροπία στη σχέση μας. Εμείς την είχαμε τυφλώσει τη μύγα, αυτό ήταν το δικό μας παιχνίδι.

ΣΩΣ

Μπήκαμε στο καράβι με τον καιρό βαρύ πάνω από τα κεφάλια μας. Σε λίγο θα σαλπάρουμε· όμορφο να σχίζεις την υγρή αλμύρα με τα σύννεφα μαζωγμένα στον καλοκαιρινό

ουρανό κι ο ιδρώτας της θάλασσας να μυρίζει βροχή. Η Αφέντρα με τα παιδιά κατέβηκαν στο σαλόνι, εγώ προτίμησα το κατάστρωμα. Φύσαγε εκεί πάνω και οι λίγοι ταξιδιώτες που προτίμησαν τα υπαίθρια σιδερένια παγκάκια κουμπώθηκαν μέσα στα μπουφάν και τις καλοκαιρινές ζακέτες τους.

Έβγαλα ένα τσιγάρο. Η πρώτη σταγόνα ήρθε κι έπεσε πάνω του σαν απειλή και σαν προειδοποίηση. Χρόνια έλεγα να κόψω αυτή τη συνήθεια, μα ποτέ δεν προσπάθησα πραγματικά. Έτσι και τώρα, δεν έκανα καμιά κίνηση να πετάξω την τυλιγμένη σε άσπρο χαρτί νικοτίνη.

Τώρα καταλάβαινα γιατί το τσιγάρο το έντυναν άσπρο, με μαύρο ντύμα κανείς δεν θα τ' αγόραζε.

«Δεν βαριέσαι...» σκέφτηκα και πέταξα το βρεγμένο τσιγάρο. Έβγαλα ένα άλλο και πήγα και στάθηκα κάτω από μια τέντα κοιτάζοντας την απέραντη θάλασσα ίσαμε εκεί που αντάμωνε με το βαρύ μπλε του ουρανού.

Σαν θαύμα μου φάνηκε τούτο το αντάμωμα, η θάλασσα κι ο ουρανός να γίνονται ένα. Η ζωή κι ο θάνατος τέλεια ζευγαρωμένα στο βάθος του ορίζοντα.

Την ίδια αίσθηση είχα όταν κοίταζα τις αγιογραφίες μου.

Κι εκεί η ζωή κι ο θάνατος ζευγάρωναν δίχως να σε τρομάζουν.

ΩΩΩ

Αγιογραφούσα τις ελεύθερες ώρες μου, κι ήμουν καλός σ'

αυτό που έκανα, όπως έλεγαν όσοι έβλεπαν τις εικόνες που έφτιαχνα. Η βιοποριστική μου εργασία ήταν αυτή του υπαλλήλου σε τράπεζα, μα η πραγματική ευχαρίστηση έβγαινε μόνο μέσα από τη ζωγραφική. Είχα την πολυτέλεια να διαθέτω ένα μικρό δωμάτιο στο σπίτι, όπου περνούσα αρκετές ώρες ζωγραφίζοντας. Σανίδες, γύψοι, χρώματα, φυτικές κόλλες, όλα τα υλικά ανάκατα, πρόσμεναν υπομονετικά να τα πιάσω στα χέρια μου για να βγάλω την ψυχή μου πάνω τους.

—Έχεις γεμίσει τον τόπο εικόνες. Να κάθεται να τις ξεσκονίζεις κιόλας, δεν είμαι δούλα σου!

Η Αφέντρα θύμωνε πολύ μαζί μου, ήθελε πάντα να μου θυμίζει πόσο την κούραζε να φροντίζει τις εικόνες μου.

Κι όμως εγώ ήθελα μόνο εκείνη να τις αγγίζει, μόνο τα χέρια της να πιάνουν όσα λάτρευα.

Απ' όλες τις αγαπημένες εικόνες, ξεχώριζα εκείνη της Παναγιαάς. Δεν την είχα αγιογραφήσει εγώ, η Παναγιαά ήταν από τα μόνα θεία πρόσωπα που δεν είχα καταφέρει ποτέ ν' απεικονίσω.

Τούτη η εικόνα ήταν φερμένη απ' τον Πόντο.

Όμορφη, ξύλινη Παναγιαά. Μάτια ανθρώπινα είχε, θλιμμένα, με σβηστές ρυτίδες στις άκριες, κι όμως πόσο θάρρος σου 'δινε κείνη η ρυτιδιασμένη μελαγχολία. Και δεν κοιτούσε το θείο βρέφος που κρατούσε στην αγκαλιά, μα μήτε εκείνο την κοίταζε ίσα στα μάτια.

Πόσο παράξενο, μάνα και γιος να μη κοιτιούνται!

Οι έργοις του κόσμου σα να 'χαν στοιβαχτεί κάτω απ' τα βλέφαρά τους, βλέφαρα που δεν φαινονταν, είχαν γίνει ένα με τα γυρτά φρύδια.

Μόνο τ' απαλά ροζ χείλη, μικρά και σφιγμένα σ' ένα πρόσωπο λεπτό κι ελαφρά στρογγυλό, ομολογούσαν πως η Παναγιά ήταν γυναίκα. Τα χείλη και οι γυναικείες ρυτίδες στα μάτια. Οι ρυτίδες ήταν γένους θηλυκού, δεν ξέρω πώς κατάφερε ο αγιογράφος να δώσει στη μορφή γυναίκας μυρουδιά, χαράζοντας επιδέξια γλυκές σχισμές στις άκριες των ματιών της.

Τούτη ήταν η Παναγιά, η Παναγιά που αγαπούσα.

Η Αφέντρα έκανε πως δεν καταλάβαινε αυτή την αγάπη, τη λατρεία που έτρεφα για την ξύλινη Παναγιά. Ώρες-ώρες την ένιωθα να ζηλεύει. Για κείνη, η Παναγιά μου δεν ήταν παρά ένα ξύλο, μια μορφή πάνω σε ξύλο που δεν διέφερε σε τίποτα από τ' άλλα εικονίσματα.

Και πώς να της εξηγήσεις τη διαφορά, πώς να της πεις πως κι αν ακόμα δεν το πίστευε πως η ξύλινη Παναγιά μου ήταν η πιο όμορφη, η πιο άγια γυναίκα στη γη, εκείνη δεν είχε λόγο να πληγώνει τη λατρεία μου, την ψυχή μου την ίδια.

✠

Μπαίνουμε στο λιμάνι. Απ' το μεγάφωνο ακούγεται η αναγγελία της άφιξης στο νησί. «Οι επιβάτες με προορισμό την Αίγινα παρακαλούνται να ετοιμάζονται...». Η Αφέντρα με

τα παιδιά έρχονται και με τραβούν να βγω από τις σκέψεις μου.

Κοιτώ τον Μάριο και την Αλεξάνδρα και πιάνω τον εαυτό μου ν' αναρωτιέται πώς θα είναι η ζωή αυτών των παιδιών όταν μεγαλώσουν. Έχουν ίσαμε δεκατέσσερα έως δεκάξι χρόνια ταξίδι ώσπου να ενηλικιωθούν.

Νιώθω να πνίγομαι και τους παροτρύνω να μείνουμε για ένα λεπτό ακόμα στο κατάστρωμα.

Η σκέψη ζητά διέξοδο στη φαντασία κι εγώ ξανακλείνομε στον κόσμο μου.

Μυσταγωγία θυμίζει η διαδικασία, ίσαμε να δέσουμε.

Ο ήχος της αλυσίδας καθώς τρίβεται στο δέρμα του πλοίου, έρχεται στ' αφτιά μου σαν κραυγή απ' τον άλλο κόσμο.

Η άγκυρα τινάζεται κι αποκόβεται απ' την πλώρη για να γαντζωθεί στο βυθό, δε σκιάζεται μόνη εκεί κάτω.

Κι ύστερα ο κάβος, χοντρός κι ατίθασος, να κάνει κύκλους στον αέρα ίσαμε να υπακούσει στις εντολές του κήρυκα-ναύτη. Από παντού φωνές, φωνές και προσμονή, η μυστική τελετή στο κέντρο του Σαρωνικού τελειώνει. Έχουμε φτάσει στην αρχαία Οινώνη.

Γλάρος έμοιαζε μα ήταν αυτός το πουλί που ήρθε κι άραξε στην πλώρη. Σαστίσαμε όλοι κοιτάζοντας το γαμψό του ράμφος ν' ανοίγει κι από μέσα να ξεπροβάλει κόρη όμορφη, αγνή παρθένα.

Ξερή και άνυδρη, μα τόσο ερωτική η νεαρή Αίγινα μάγε-

ψε τον Δία. Άντρας εκείνος, μπορούσε να παίρνει διάφορες μορφές κάθε που ερωτευόταν. Μπορούσε να γίνει αρπαχτικό, αδάμαστη η δύναμη του έρωτα.

Μπορούσε να χαρίσει την ψυχή του και μαζί όλα του τα υπάρχοντα, αέναη προσφορά η αγάπη.

Ποιος άλλος αγάπησε τόσο γυναίκα ώστε να γίνει αίτιός και να της χαρίσει ένα ολόκληρο νησί με τ' όνομά της;

Κι εκείνη όμως τον αγάπησε, πάντα τον καρτερά στο ίδιο μέρος, εκεί κάτω απ' τα φιστικόδεντρα και τις ελιές του χάρισε ψυχή και σώμα. Όπου και να κοιτάξεις σαστίζεις σαν κάνει ν' απλώσει το κορμί του τούτο το νησί, κορμί εξάισια στεγνό σαν αφυδατωμένη επιδερμίδα θεάς.

Γυρίζω και λέω στην Αφέντρα την σκέψη μου. Το φαθάκι που φορά στο κεφάλι της την κάνει να μοιάζει με μικρό παιδάκι.

—Εσύ και σκύλα να δεις, γυναίκας έρωτας θα σου μωρίσει, μου απαντά γελώντας.

Γελώ κι εγώ μαζί της. «Ανασταίνεις έρωτα» θέλω να της πω, μα σιωπώ.

Κατεβαίνουμε κάτω.

ΩΩΩ

Εκεί, ανάμεσα στον κόσμο, διακρίνω και τους αγαπημένους μου συμμαθητές. Ο Μίμης, ο Θανάσης, ο Αργύρης.

Ένα σύννεφο αναμνήσεων έρχεται και με οδηγεί σε μια

άλλη εκδρομή στην Αίγινα, πολλά χρόνια πριν. Κάθε Μάη, κάναμε οι τέσσερις κοπάνα απ' το σχολείο.

Κάποια φορά είχαμε επιλέξει την Αίγινα. «Κάπου κοντά» είχε προτείνει ο Μίμης, «Μα να περάσουμε και θάλασσα» συμπλήρωσε ο Θανάσης.

Στις εννιά ήμασταν στο λιμάνι, πήραμε το πλοίο και ίσαμε ένα «Μία η Άνοιξη...» αράξαμε στην Αίγινα.

Κατεβήκαμε βιαστικά, τρέχοντας, κατά πως πρέπει στα νιάτα. Η ανάσα ακόμα πηγαινοερχόταν λαχανιασμένη στα στήθη μας, «Όποιος φτάσει πρώτος στην κόκκινη άμαξα!» φώναξε ο Αργύρης και η τρεχάλα ξανάρχισε. Για όλη την παρέα, εκτός από μένα.

Εγώ δεν μπορούσα να κουνήσω, κόλλησαν τα πόδια στη γη σαν την αντίκρισα εκεί, μπροστά απ' τις άμαξες με τ' άλογα, να στέκει σα να πρόσμενε κάποιον να κατεβεί απ' το πλοίο.

«Η κοπέλα με το τρύπιο φόρεμα», έτσι θα την χαρακτήριζαν αργότερα οι φίλοι μου. Ακόμα και σήμερα την τριγυρνώ στο μυαλό μου, κατά πως θέλω εγώ για ν' ανασταίνω τη μορφή της. Μαύρα σγουρά μαλλιά και θαλασσένια μάτια.

Πούλαγε φιστίκια, και το σπίτι της –μου το 'δειξε αργότερα– είχε παντζούρια σε χρώμα φιστικί.

—Πάμε να σου δείξω το νησί; μου είχε πει τότε.

Με πήρε και χαθήκαμε μεσ' στα στενά, ίσαμε αργά το σούρουπο.

Μουμίλαγε για τις αρχαίες, τις ιερές πέτρες, τα σύκα,

τα φιστικόδεντρα και τις ελιές, τις βροχές που περνούν καταρράκτης στη ζωή των ανθρώπων του νησιού, τ' αγναντέματα του ήλιου και τις μεγάλες προσμονές. Όλα κομμάτια της ζωής της, ντυμένα με πολλά χρώματα, σαν το φουστάνι που φορούσε, όμορφο κάποτε, μα τώρα φθαρμένο και τρύπιο, δεύτερο χέρι στο κορμί της.

Την άκουγα μαγεμένος, δεν είχα λέξεις να της πω τη δική μου ζωή. Όλες τις είχε πάρει εκείνη.

Σε λίγο έπρεπε να γυρίσουμε στο λιμάνι, το πλοίο θα έφευγε κι οι φίλοι μου θα μ' αναζητούσαν.

Δεν είχα καν ρωτήσει τ' όνομά της.

Μήτε της είχα φανερώσει το δικό μου.

—Μπορώ να φανταστώ πώς σε λένε, γύρισα κάποια στιγμή και της είπα. Ήμουν σίγουρος ότι θα έβρισκα τ' όνομά της.

—Για δοκίμασε, με προκάλεσε.

Άρχισα τότε να αραδιάζω ονόματα που νόμιζα πως της ταίριαζαν. Γελούσε εκείνη και κουνούσε τα ξέπλεκα μαλλιά της πέρα δώθε σαν να με περιγελούσε: «Κι ας φαίνεσαι έξυπνος, δεν ξέρεις τίποτα από γυναίκες».

Θύμωσα κι έβγαλα απ' την τσέπη μου ένα σημειωματάριο κι ένα μολύβι. Άρχισα να γράφω, να σβήνω και να ξαναγράφω.

Στο τέλος απόκαμα, την κοίταξα και της διάβασα αυτό που είχα γράψει:

«Δεν ξέρω τ' όνομά σου